

Skaradjäknen med sånglärka

Artikel av Claes Jonsson i Skara Gilles årsbok 2018-2019

Doften av gamla böcker, damm och oinredd vind slår emot mig. Tiden har stått stilla och skolmaterialet här uppe är bortglömt och förmodligen otidsenligt sedan lång tid tillbaka. Konstnären är fullt upptagen med förberedelserna. Stora pappersark i naturlig storlek skall hängas upp i taket för att sedan falla fritt mot de breda obehandlade trätiljorna. Kolbitar i olika storlekar läggs på plats. Jag ställer mig redo snett under ett litet takfönster så att solens strålar kan spela på uniformens blanka tyg. Där utanför ligger Skaras takåsar med Zettervalls kyrktorn som närmaste granne. Den ljusblå mössan kröner mitt huvud och jag tar uppdraget på fullaste allvar. Koncentrationen är total. En känsla av att var med om något alldeles nytt och unikt infinner sig hos den unge gymnasten. Sexton år gammal är jag. Så lyfter hon blicken. Ser på mig med intensiv blick, nästan pillemarisk. Hon lyfter armen och sträcker den rakt ut framför sig och med en kolkrita mellan sina fingrar mättar hon in längd medan hon blundar med ena ögat. Ingen av oss yppar ett ord. Sedan sätter hon igång. Wanja Nones Håkansson. Ett kraftsande och raspande ljud bryter tystnaden när hon med vän hand låter kolbiten dansa över papperet. Med största frenesi och intensitet utför hon arbetet. Konstnären Wanja Nones. Det är med en stor värme och beundran jag tänker på henne i skrivande stund. Hon har humor, är omtänksam, generös, både med sig själv och med sina smörgåsar och kaffe som vi alltid delar under pausen. Hennes ögon är intensiva mörka pigga och vänliga. Och hon är en arbetsmyra. Hon går fram till mig och rättar på min kroppshållning. En arm framåt, en bakom ryggen. Ett kliv fram och så får balansen hållas med bakre fotens främre del. Blicken lyft. Hon talar om för mig att de skall sitta en fågel på vänster hand. En sånglärka. Den skall symbolisera musiktraditionen på skolan. I den andra handen skall jag hålla en bok eftersom jag är på väg till skolan. Och skolan är ju en symbol för en viktig del av Skaras historia. Lärdomsstället Skara. Men inga av dessa attribut behöver jag tänka på nu. Det Wanja koncentrerar sig på i denna skede är att få fram linjer och formen till gymnasten och draperingen på uniformstyget. Den stora utmaningen i arbetet förklarar hon är få honom i rörelse, han skall vara på väg. På väg blivande staty.

Den var tänkt att stå i Krabbelund och skulle stå direkt på marken, utan sockel. Invigningen skulle ske under jubileumsåret 1988. Det här arbetet kom att dra ut på tiden. Vi började så smått redan när jag gick på högstadiet då Wanja utförde mindre skisser. På Käleskolans vind tog sedan skisserna i naturlig storlek vid. Efter en tid fick Wanja ett annat uppdrag, som brådskadet och jag åkte till USA som utbytesstudent ett läsår men när jag kom tillbaka började det konstnärliga arbetet ta annan form. Ett nytt skede i processen startade. Bakom den bronsstaty som finns att skåda på otaliga selfi-bilder, vykort och gamla fotografier ligger oräkneliga arbetstimmar. Den största arbetsinsats gjorde Wanja i ett gavelrum på Djäknestallet. Och som hon jobbade!

- "Kan du hjälpa mig?", säger hon.

- "Vi måste få av honom alla trasor så vi kan börja arbeta".

Än en gång är det koncentration och idogt arbete som gäller för henne men för mig som ung person förmedlar hon också känslan av att även min insats är betydelsefull i processen. Det är spännande. Aldrig tråkigt. Det är ett litet utrymme som nu tjänar som Wanjas ateljé. Långt annorlunda från det imposanta rum med generös takhöjd som var jugendskolans råvind. Hon har här inrett med tunna bomullsgardiner och

Mårbackapelargoner i lerkrukor på fönsterbrädet. Det gamla handblåsta fönsterglasat får skurgolvet i Djäknestallet att lysa i en varmgul nyans. Ingenting stör. Inga onödiga ljud. Wanja har svetsat en stålställning av kraftiga stänger, likt Linus på linjen fast i naturlig storlek. Runt stängerna har hon virat en tjock ståltråd. Hon applicerar rikligt med fuktig lera på tråden och låter de olika kroppsdelarna sakta anta mänsklig form. Efter varje arbetspass hjälps vi åt att klä den annalkande gymnasisten i våta tygtrasor så att inte leran skall torka tills dess vi ses nästa gång. Hon tycks tycka om att arbeta med det här materialet. Olika små och stora verktyg ligger spridda runt kring stålställningen. Med fast hand och stort tålmod skrapar hon bort och lägger till ny lera. Vissa kroppsdelar verkar vara särskilt viktiga att studera. Hon hör till exempel detaljstudier av min hand hållande i en bok. Mössan måste se mjuk och naturlig ut. Torson och ryggtavlan drar till sig Wanjas uppmärksamhet till fullo. Ingenting lämnas åt slumpen.

- "Det skall vara fart i honom". säger Wanja. "Han är ju ung och rask. Och spänstig".

Efter oräkneliga timmars arbete så stor slutligen djäknens i lera färdig. Wanja har lagt sin sista hand vid honom. Hon har gjort det stora arbetet, att följa honom från det han var liten, inte större än han rymdes på ett litet skissblock, till dess han vuxit upp till en ung vuxen gymnasist. En Skaradjäkne. Det är dags för honom att pröva sina egna vingar och se världen. Det är dags för henne att släppa taget. Han sänds iväg till Oslo för att där avgjutas i gips. Gipsavgjutningen får i sista skedet av processen tjäna som en ihållig form i vilken djäknens fylls med brons. Den metall som kommer att ge honom evigt liv. Wanja har inte riktigt kunna släppa taget. hon har varit och hälsat på i grannlandet för att se resultatet. Det visar sig att han är sig lik. Spänsen, farten, kroppshållningen. Allt det arbete Wanja lagt ner på att modellera visar sig i all sin glans i det nya beständiga materialet.

- "Vad tycker du? Han krympte visserligen ett par centimeter i Oslo". säger hon utan någon som helst förbittring eller förebråelse i rösten.

- "Man rör inte över allt". fortsätter hon.

Jag står förundrad och ser hur vecken i uniformsärmen och rörelsen i ryggen ger liv åt Skaradjäknens. Med bestämda steg är han på väg. In framtiden som för honom kommer att var oändlig